

Handläggare
Sofia Linder
Telefon: 08-50825164

Till
Socialnämnden
2023-12-12

Socialförvaltningens arbete 2023 för en utvecklad samverkan mellan elevhälsa/ungdomsmottagningar och BUP, första linjens psykiatri och socialtjänsten

Redovisning av budgetuppdrag 2023

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner tjänsteutlåtandet som svar på hur socialförvaltningen under 2023 har arbetat med uppdraget om att i samarbete med utbildningsnämnden och Region Stockholm utveckla samverkan mellan elevhälsa/ungdomsmottagningar och BUP, första linjens psykiatri och socialtjänsten.
2. Socialnämnden ska under 2024 arbeta vidare med identifierade utvecklingsområden i samarbete med stadsdelsnämnderna och utbildningsnämnden.
3. Ärendet överlämnas till stadsdelsnämnderna och utbildningsnämnden för kännedom.

Sammanfattning

Tjänsteutlåtandet syftar till att sammanställa förvaltningens arbete under 2023 kopplat till uppdraget om att utveckla samverkan mellan elevhälsa/ungdomsmottagningar och BUP, första linjens psykiatri och socialtjänsten. Arbetet har skett på både strukturell och operativ samverkansnivå och delvis byggt vidare på redan påbörjat och tidigare redovisat arbete gällande samverkan mellan staden och Region Stockholm kring barn i behov av stöd från båda huvudmännen.

På den strukturella nivån har ett ramverk för stadens BUS-samverkan beslutats och börjat implementeras under året. Ramverket har tagits fram av socialförvaltningen och utbildningsförvaltningen tillsammans med hälso- och sjukvårdsförvaltningen i dialog med de lokala BUS-grupperna och syftar i korthet till att uppnå en mer likvärdig och handlingskraftig BUS-samverkan inom staden som tydligare baseras och fokuserar på gemensamma lokala utvecklingsbehov/frågor.

På den operativa nivån har fokus främst varit att utveckla den interna samverkan inom staden; mellan elevhälsan och ungdomsmottagningarna. Ett första gemensamt kunskapsutbyte mellan kuratorer från ungdomsmottagningarna och kuratorer från stadens grund- och gymnasieskolor genomfördes den 2 oktober.

Förvaltningen konstaterar att samverkan mellan berörda aktörer inom staden och regionen har förbättrats på vissa områden under 2023, men att det fortfarande kvarstår en hel del arbete för att barn och unga i behov av stöd från förskola, skola eller socialtjänst samt från hälso- och sjukvården ska få de vård- och stödinsatser som de har rätt till. Det är därför angeläget att fortsätta arbeta fokuserat med de utvecklingsområden som finns under 2024 och framåt, vilket till stora delar kommer ske inom ramen för arbetet med God och nära vård där barns och ungas psykiska hälsa är ett gemensamt prioriterat utvecklingsområde från både stadens och regionens sida.

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner tjänsteutlåtandet som svar på hur socialförvaltningen har arbetat med det aktuella uppdraget.

Bakgrund

Förvaltningen har under ett flertal år haft uppdrag som handlat om att jobba för en utvecklad/förbättrad samverkan mellan stadens och regionens verksamheter kring barn och unga i behov av särskilt och samordnat stöd, däribland barn och unga med psykisk ohälsa. Uppdragen har tidigare redovisats i rapporterna *Likvärdig och välfungerande BUS-samverkan över hela staden – Rapport om nuläget och utvecklingsmöjligheter, med fokus på samverkan med Region Stockholm* (augusti 2022) och *Samhandling och samverkan kring barn och unga i Stockholms stad* (oktober 2020).

Arbetet som har genomförts under 2023 med särskilt fokus på samverkan mellan elevhälsa/ungdomsmottagningar och BUP, första linjens psykiatri och socialtjänsten bygger till stora delar vidare på redan påbörjat arbete.

Ärendet

Socialnämnden har under 2023 haft en aktivitet i budget att tillsammans med utbildningsnämnden och Region Stockholm utveckla samverkan mellan elevhälsa/ungdomsmottagningar och BUP, första linjens psykiatri och socialtjänsten, vilken ligger till grund för tjänsteutlåtandet. Nämnden har också haft ett flertal närliggande uppdrag som därför också beskrivs och redovisas här i olika stor utsträckning. Dessa uppdrag är:

- Socialnämnden ska stötta stadsdelsnämnderna att tillsammans med Region Stockholm och utbildningsnämnden utveckla hållbara strukturer för

samverkan kring barn med behov av stöd från skola, sjukvård och socialtjänst. Samverkan mellan elevhälsa/ungdomsmottagningar och BUP, första linjens psykiatri och socialtjänsten behöver stärkas. Socialtjänsten ska vara en naturlig del i skolan för att lättare kunna fånga upp barn och unga i ett tidigt skede.

- Socialnämnden, äldrenämnden och utbildningsnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen ta fram en gemensam målbild och handlingsplan för stadens fortsatta arbete i omställningen till en god och nära vård.
- Stadsdelsnämndernas arbete med samordnad individuell plan (SIP) är viktigt för att individer som är i behov av insatser från olika aktörer ska få sina behov tillgodosedda. Socialnämnden ska stödja stadsdelsnämnderna i att upprätthålla och utveckla strukturerna för samverkan. Förekomsten av SIP ska öka och barn som behöver neuropsykiatriskt stöd ska få hjälp snabbare.

Arbete och resultat på strukturell nivå

Ramverk för en mer likvärdig och välfungerande BUS-samverkan

Stockholms stad samverkar med Region Stockholm för att barn i behov av stöd från förskola, skola eller socialtjänst samt från hälso- och sjukvården ska få rätt vård- och stödinsatser. Syftet med samverkan, som benämns BUS-samverkan, är att synliggöra hela stödbehovet hos barnet, minska risken att barnet faller mellan stolarna och missar berättigade stödinsatser samt att samordna det stöd som ges.

Samverkan sker både på länsnivå, där socialförvaltningen och utbildningsförvaltningen representerar staden, och på lokal nivå inom stadens 11 lokala BUS-grupper.

Från och med hösten 2023 finns ett nytt ramverk för BUS-samverkan inom staden med bilagor i form av mall för dagordning och mall för lokal handlingsplan. Syftet med ramverket är att bidra till:

- En mer likvärdig, handlingskraftig och ändamålsenlig BUS-samverkan.
- En tydligare styrning och struktur för BUS-samverkan i Stockholms stad.
- En lokal BUS-samverkan som baseras och fokuserar på lokala utvecklingsbehov/frågor.
- En fungerande dialog i och kring enskilda individärenden.
- Ett mer likvärdigt och mer samordnat stöd till den enskilde.

Ramverket har arbetats fram av socialförvaltningen och utbildningsförvaltningen tillsammans med hälso- och sjukvårdsförvaltningen och i dialog med de lokala BUS-grupperna under hösten 2022 och våren 2023. Socialförvaltningen bidrar med stöd i implementeringen av ramverket i den utsträckning och på det sätt som varje lokal BUS-grupp önskar.

Under hösten 2023 har en lokal handlingsplan tagits fram i majoriteten av de lokala BUS-grupperna, i övriga grupper pågår ett arbete med det. Syftet med handlingsplanen, som ersätter tidigare lokal överenskommelse, är att tydliggöra gemensamma prioriteringar för den lokala BUS-samverkan, öka handlingskraften och möjliggöra uppföljning av arbetet.

En samlad uppföljning av hur den delvis nya strukturen har påverkat BUS-samverkan inom staden kommer göras under våren 2024.

Samarbete med BUP kring orosanmälningar

Socialförvaltningen har etablerat ett samarbete med BUP/KI med fokus på att utveckla innehållet i och dialogen kring orosanmälningarna från BUP till stadens socialtjänst. En grund för ett gemensamt digitalt utbildningsmaterial om orosanmälningar och samverkan mellan socialtjänst och hälso- och sjukvård har tagits fram. Målsättningen med utbildningsmaterialet är att öka kunskapen om och förståelsen för varandras verksamheter, ramar och uppdrag. Arbetet med materialet har tillfälligt pausats under hösten 2023 på grund av den kritiska personalsituationen inom BUP, men är planerat att återupptas 2024.

Dialog med hälso- och sjukvårdsförvaltningen

Socialförvaltningen och utbildningsförvaltningen har under hösten inlett en dialog med hälso- och sjukvårdsförvaltningen med fokus på att tillsammans titta närmare på hur samverkan mellan elevhälsan/ungdomsmottagningarna och vårdgivarna inom regionen vid psykisk ohälsa hos barn och unga fungerar samt tydliggöra ärendeflödet mellan parterna. Dialogen har inte lett till några konkreta genomförda eller planerade åtgärder, men alla parter är överens om att det är en prioriterad fråga som behöver hanteras tillsammans inom ramen för arbetet med God och nära vård och den regionala samrådsgruppen Barns och ungas hälsa.

Arbete och resultat på operativ nivå

Samverkan mellan stadens elevhälsa och ungdomsmottagningar

Under våren 2023 inventerades behov kopplat till uppdraget bland medarbetare inom stadens elevhälsa och ungdomsmottagningar. Utifrån den inventeringen beslutades att under året framför allt

fokusera på att utveckla den interna samverkan mellan dessa verksamheter i syfte att hjälpa ungdomar få rätt samtalsstöd utifrån sina behov. Fokus har varit att uppnå ökad kunskap om respektive verksamhets uppdrag och arbetssätt för att undvika felaktiga hänvisningar och utdragna hjälpprocesser.

Som en del i det genomfördes ett kunskapsutbyte den 2 oktober där kuratorer från stadens ungdomsmottagningar berättade om sitt uppdrag och förde dialog om samverkan med kuratorer från stadens grund- och gymnasieskolor. Kunskapsutbytet fick bra respons från deltagarna. En gemensam föreläsning för samma målgrupper är inplanerad i februari 2024.

Samarbete med BUP mellanvård kring FACT Ung

FACT (Flexible Assertive Community Treatment) Ung är en vårdmodell för unga med stort behov av stöd och hjälp från samhället. FACT Ung riktar sig till barn och unga och deras familjer, där det finns en komplex problematik som kräver omfattande vård och stöd från både hälso- och sjukvården och socialtjänsten.¹ Under hösten har en förstudie påbörjats i syfte att utreda förutsättningarna för att arbeta med FACT Ung inom länet och staden. Förstudien leds och finansieras av Storsthlm. Deltagande parter från staden är Bromma, Kungsholmen och Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltningar samt socialförvaltningen.

Identifierade utvecklingsområden att arbeta vidare med

Tydliggöra vårdkedjan vid psykisk ohälsa hos barn och unga
Behovet av en organisationskarta som tydliggör vilken vårdgivare som kan hjälpa till med vad och visar flödet mellan de olika vårdgivarna utifrån den enskildes perspektiv lyfts både av stadens elevhälsa och ungdomsmottagningar samt från flera av de lokala BUS-grupperna. Den gemensamma målbilden inom staden är att barn och unga med psykisk ohälsa ska kunna hitta rätt och få rätt hjälp så snabbt som möjligt och undvika att slussas runt i onödan.

Utveckling av den lokala samverkan

Stadens elevhälsa och ungdomsmottagningar efterfrågar en etablerad och kontinuerlig kontakt på den lokala nivån mellan varandra och första linjen vid psykisk ohälsa hos barn och unga; husläkarmottagningar/vårdcentraler. Önskemålet är att uppnå en lokal samverkan där alla har god kunskap om varandras uppdrag, förutsättningar och arbetssätt, vilket i sin tur förväntas bidra till rätt förväntningar på varandra och bättre möjligheter att hjälpas åt med målet om ett samordnat stöd för den enskilde. Den lokala

samverkan mellan berörda aktörer skulle med fördel kunna kopplas samman med de lokala nätverk som elevhälsans professioner har.

Involvera fristående skolor i den lokala BUS-samverkan

Det är en utmaning att få till en välfungerande representation och delaktighet från fristående skolor i BUS-samverkan, på både central och lokal nivå. Detta leder till att fristående skolor sällan inkluderas i framtagande av och beslut om lokala rutiner gällande samverkan kring barn i behov av särskilt och samordnat stöd, till exempel lokala SIP-rutiner och rutiner för BUS-individ. För att alla barn och unga ska ha samma förutsättningar att få det stöd som de behöver och har rätt till är samverkan med fristående skolor ett viktigt utvecklingsområde att jobba fokuserat med under 2024.

Brukarmedverkan

Barn och unga är en heterogen grupp med skilda livsvillkor som har betydelse för deras förståelse för och relation till samhällets stöd och hjälp. En utvecklad och mer systematisk brukarmedverkan kan ge viktig kunskap om målgruppernas behov och erfarenheter och stärka rutiner för samverkan som ökar barns, ungas och deras familjers upplevelse av delaktighet och inflytande över det stöd som de behöver och har rätt till.

Konkreta förslag för att öka brukarmedverkan är att under 2024 sammanställa och analysera befintliga studier och rapporter där barns och ungas perspektiv och röster kring psykisk hälsa lyfts fram samt att titta närmare på hur Nationell samverkan för psykisk hälsa (NSPH) Stockholms läns arbete för att stärka brukarmedverkan skulle kunna användas inom staden².

Arbetet framåt

De behov och utvecklingsområden som har identifierats inom ramen för det här aktuella uppdraget kommer framöver till stora delar att vävas in i stadens arbete med God och nära vård, där barns och ungas psykiska hälsa är ett gemensamt prioriterat utvecklingsområde från både stadens och regionens sida.

Jämställdhets- och jämlikhetsanalys

Flickor och pojkar har samma rätt till goda uppväxtvillkor och ett likvärdigt stöd utifrån deras individuella behov. När det gäller barn och unga med någon grad av psykisk ohälsa är det viktigt att ta hänsyn till att ohälsa kan yttra sig på olika sätt kopplat till kön.

Flickor och unga kvinnor anger mer psykiska besvär och får i högre grad vård än pojkar och unga män. Samtidigt syns en större proportionell ökning bland unga män än unga kvinnor vad gäller självrapporterade svåra besvär som oro och ångest. Själv mord som

kan ses som den yttersta konsekvensen av psykiskt lidande är vanligare bland pojkar och unga män³.

Sociala förväntningar och okunskap om hur psykisk ohälsa kan yttra sig kopplat till kön leda till att det tar längre tid att upptäcka och ge stöd och behandling för psykisk ohälsa hos både flickor och pojkar. Ett exempel är att depression hos flickor i första hand kommer till uttryck i depressiva symtom och ångest medan pojkar oftare har utagerande beteendestörningar.⁴ Studier visar också att flickor är betydligt äldre än pojkar när de genomgår utredning för NPF vilket försenar möjligheten till NPF-inriktat stöd och behandling.⁵

En medvetenhet om skillnader mellan flickor och pojkar, och arbetssätt anpassade därefter, är därför viktig vid utformning av stödinsatser för den enskilda.

Studier visar också att skillnader mellan rapporterade psykiska besvär och erhållen vård är större i socioekonomiskt utsatta områden⁶. I en rapport om ungas psykiska hälsa beskriver unga hbtqi-personer samt unga med utländsk bakgrund, funktionsnedsättning och tillhörighet i nationella minoriteter att bristfällig kunskap om deras livsvillkor och levnadsförhållanden samt fördomar inom hälso- och sjukvården lett till att man avstått från att söka stöd⁷. Ökad kunskap om olika gruppers livsvillkor och normmedvetenhet är viktig för att stöd och vård ska bli tillgänglig för alla barn och unga.

Konsekvenser för barnet

Barns rätt till hälsa är inte bara viktig i sig. Bristande samverkan som leder till att barn och unga inte får det stöd och den vård de behöver och har rätt till kan också innebära en begränsning av andra rättigheter. Långa väntetider och glapp mellan insatser kan ha negativa konsekvenser för barns rätt till lek och möjligheter att klara skolgång och utbildning, forma meningsfulla relationer och på lång sikt att bidra till samhället.

---

³ Dalman, C. et al. (2021) *Psykiskt välbefinnande, psykiska besvär och psykiatriska tillstånd hos barn och unga – begrepp, mätmetoder och förekomst*. FORTE

⁴ Socialstyrelsen (2010) *Ledsna barn*

⁵ Bölte, S., Berggren, S., Dal, H., Jablonska, B., Lindström, T. & Kosidou K. (2020). *Kartläggning av vårdkedjorna för barn och ungdomar med ASD eller ADHD i Region Stockholm*. Center of Neurodevelopmental Disorders at Karolinska Institutet (KIND).

⁶ Jablonska B. Dalman C, Wicks S. (2021) *Förekomst av psykisk ohälsa och vårdkonsumtion i Stockholms län bland ungdomar och vuxna: Geografisk variation och samband med bostadsområdets socioekonomiska struktur*. Stockholm: CES, Region Stockholm.

⁷ Folkhälsomyndigheten och Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2023) *Att inte bara överleva, utan att faktiskt också leva*.

På regional nivå pågår arbete med att på olika sätt belysa barnets bästa och konsekvenserna för barnet av bristande stöd och samordning, där staden finns med som en part. Ett konkret exempel på det är projektet *Barnrättsbaserad SIP* som genomfördes under våren 2023 i syfte att öka samsynen kring och förståelsen av vad SIP är, öka möjligheten för barn att vara delaktiga samt utforska nya rutiner och arbetssätt för att uppnå en mer barnrättsbaserad samverkan.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts på socialförvaltningens avdelning för stadsövergripande sociala frågor, kompetenscenter barn och unga, i dialog med utbildningsförvaltningen. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 6 december. Funktionshinderrådet har haft möjlighet att behandla ärendet den 7 december.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen konstaterar att en utvecklad samverkan mellan stadens och regionens verksamheter kring barn och ungas psykiska hälsa är ett område där vissa förbättringar har skett under 2023, men där målet om ett sammanhållet och samordnat stöd utifrån den enskildes behov är långt ifrån uppfyllt.

Det är därför angeläget att fortsätta arbeta fokuserat med identifierade utvecklingsområden under 2024 och framåt, både inom staden i samverkan med regionen och tillsammans med övriga länets kommuner.

Veronica Wolgast Carstorp
Socialdirektör
Socialförvaltningen

Lina Blombergsson
Avdelningschef
Socialförvaltningen

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Veronica Wolgast Carstorp, Socialdirektör	2023-11-30
Lina Blombergsson, Avdelningschef	2023-11-30